

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1		בעניין:	פקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], תש"ם – 1980
2		ובעניין:	אלון שמש – החייב
3		ובעניין:	שגיא שוורץ, עו"ד – הנאמן
4			בעצמו ועל ידי ב"כ עו"ד ש' שלו
5		ובעניין:	כונס הנסים הרשמי – הכנ"ר
6			ע"י ב"כ עו"ד ג' העליון
7		ובעניין:	בנק הפועלים בע"מ – הנושה
8			ע"י ב"כ עו"ד א' ניזרי
9			
10			
11			
12			

החלטה

13
 14 הסוגיה העומדת לדין עניינה במישור היחסים שבין הנושים לבין עצמם בהליכי
 15 פשיטת-רגל של יחיד, ומהי התוצאה המשפטית של חוסר תום-לב של נושה ביחס
 16 לנושים אחרים.

כללי

17
 18 את דרכי אתחיל ברקע כללי, אציג את תביעת החוב של הבנק, אעמוד על התמורות
 19 הפיננסיות שחלו במצבו של החייב, ואציג את עמדות הצדדים; בשלב הבא אדרש באופן
 20 כוללני לשוק האשראי ואדון בצורך לפקח ולבקר את מתן האשראי; לאחר מכן אדרש
 21 לסוגיית תום-הלב בהליכי פשיטת רגל ובמיוחד זו של הנושים, ואבחן את ההשלכות
 22 והתוצאות של הפרת חובה זו כלפי נושים אחרים, תוך שאדרש למצוא את העיגון בדין
 23 שיאפשר לסטות מעקרון השוויון בעת חלוקת נכסי החייב; אסיים בתוצאה הפרטנית
 24 בתיק זה.
 25

רקע

26
 27
 28 1. החייב, אלון שמש, יליד 1992, פנה להליכי פשיטת רגל בחודש מרץ 2016, בהיותו
 29 בן 24 בלבד.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 כנגד החייב הוגשו 17 תביעות חוב בסכום כולל של 581,119 ₪.
- 2 על פי תצהיר ההסתבכות ולאחר שנחקר על ידי בעל-התפקיד, התברר שלאחר
3 שנים של קשיים כלכליים, ובמטרה להקים עסק משל עצמו, נטל הלוואות מאת בנק
4 הפועלים, ברם - תוך זמן קצר, העסק קרס, והחייב מצא עצמו עם חובות רבים ללא
5 יכולת לפרוע אותם.
- 6 3. במסגרת הדיון שהתקיים ביום 31.12.17 ניתן לחייב הפטר מותנה בהוספת
7 סכום של 96,000 ₪ על הסכומים הקיימים בקופה. תביעות החוב הוכרעו על ידי הנאמן,
8 וסכום החובות עומד על הסך של 519,320 ₪ לנושים שונים בהם בנקים, ספקים שונים,
9 חברות כרטיסי אשראי, ומלווים חוץ-בנקאיים.
- 10 **על תביעת החוב הרלוונטית לענייננו**
- 11 4. במסגרת הדיון שהתקיים ובתסקיר שהגיש הנאמן בסמוך לו, ציין שהמדובר
12 בחייב צעיר מאד, נטול השכלה או מקצוע, מרקע אישי ורפואי לא פשוטים, ולא נהיר
13 כיצד יצר חובות בסכומים כה גבוהים.
- 14 בכל הקשור להפטר החייב מחובותיו, והסכומים אותם יוסיף לקופה, סבר
15 הנאמן שיש לבחון ולהביא בחשבון במסגרת השיקולים גם את תום-הלב של הנושים,
16 ובמיוחד של הנושה הגדול, בנק הפועלים, כאשר לטעמו "נושה שמעמיד אשראי
17 שהסיכוי להחזירו הוא אפסי, אין לו מה להלין".
- 18 5. לעניין זה, השיב החייב שקיבל הלוואות בסכומים משמעותיים מבנק הפועלים
19 באמצעות האינטרנט ובמילותיו של החייב: "באשראי ברגע, לוחצים על כפתור
20 ומקבלים. הייתי צעיר וטיפש...".
- 21 6. החייב ציין אמנם שהחוב לבנק הפועלים נבע כתוצאה מהלוואה שניתנה לו
22 בראשית שנת 2013, אולם על פי הנתונים שעמדו בעת הדיון, ומהתביעה שהגיש הבנק

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 כנגד החייב עולה שהיא מורכבת מהלוואה בסכום של 155,000 ₪ מיום 30.9.13 ;
2 הלוואה בסכום 15,000 ₪ מיום 4.12.13 ויתרה שלילית בחשבון העו"ש בסכום של
3 60,409 ₪ - היינו במועדים מאוחרים יותר.

4 7. מסתבר שזמן קצר (מאז פברואר ועד יולי 2013) לאחר שהחייב קיבל הלוואות
5 באינטרנט בסכומים משמעותיים העולים על סך של 150,000 ₪, ובשל יתרת החובה
6 בחשבון העו"ש וחובותיו, העמיד הבנק לחייב הלוואה חדשה בסכום של 155,000 ₪
7 שמטרתה "כיסוי מינוס/חובות", ואולם, זו הפעם דרש הבנק (וקיבל) בטוחה, כאשר
8 אמו של החייב ערבה להחזרה (להלן: "ההלוואה החדשה");

9 בנוסף להלוואה החדשה, נתן הבנק לחייב הלוואה נוספת בסכום של 15,000 ₪
10 וזאת בחודש דצמבר 2013, שנועדה להפחית את החוב (החדש) בחשבון העו"ש (להלן:
11 "ההלוואה הנוספת").

12 לא חלף זמן רב, החייב (שוב) לא עמד בהחזר ההלוואות, חרג ממסגרת האשראי,
13 שיקים שמשך חוללו באין כיסוי מספיק, ובחודש מאי 2014 הגיש הבנק תביעה כספית
14 כנגד החייב (בגין ההלוואה החדשה, ההלוואה הנוספת ויתרת החובה בעו"ש) וניתן
15 כנגדו פסק דין בהעדר הגנה.

16 8. משהתברר שהחוב האמור כלפי בנק הפועלים הוא החוב האחרון שבשרשרת
17 החובות של החייב, התבקשה עמדת בנק הפועלים ביחס לאותן תהיות של מתן הלוואות
18 והעמדת אשראי לחייב כה צעיר, מבלי בחינת התחייבויותיו הקודמות ובלא ערבויות
19 מתאימות.

עמדת בנק הפועלים

20
21 9. בנק הפועלים הגיש עמדה סדורה ומפורטת במסגרתה ציין שמדובר בחייב שניהל
22 חשבון אצלו כבר מגיל 17, כאשר לאורך השנים התנהל "בצורה טובה, כאשר החשבון

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 פעיל וללא חזרות שיקים" (ראו סעיף 6 לעמדת הבנק), ובהיותו בגיל 21 ביקש החייב
2 לפתוח בית קפה, ועל כן אישר הבנק לחייב האפשרות לקבל "אשראי ברגע", בסכום
3 כולל של כ- 130,000 ₪, בפעימה אחת או במספר פעימות (ראו סעיפים 9,10 לעמדת
4 הבנק);
5 על השיקולים שעמדו בבסיס מתן הלוואת המחזור עמד הבנק בעמדתו בסעיפים
6 11 ו-12 לעמדתו, שם ציין כי: "משהחל החייב שלא לעמוד בהחזרי הלוואות, ועל מנת
7 שלא לנקוט כבר אז בהליכי גביה בהם היה הבנק זכאי לנקוט, ומתוך מגמה לאפשר
8 לחייב לנסות ולהשתקם, נעתר הבנק לבקשת החייב ולבקשת אמו של החייב, והסכים
9 לפרוס את החוב הקיים בהלוואת פריסה בסך של 155,000 ₪ לתקופה של 71
10 חודשים... בפעם הזו, דרש הבנק בטוחה בדמות ערבות אמו של החייב, אשר יקשה
11 לסייע לבנה".

התמורות במצבו הפיננסי של החייב

12
13 10. מעיון בתדפיס העו"ש של החייב, עובר למתן הלוואה החדשה, עולה שלחייב
14 קיימת הוראה לתשלום לחברה בשם "ארוואטו שירותים" בסכומים חודשיים
15 משמעותיים, ובעת הדיון הסביר החייב כי המדובר בהחזר לחברת הלוואות חוץ-
16 בנקאיות; עוד מגלה התדפיס פעילות ערה מאד בחשבון העו"ש, משיכות תכופות של
17 מזומנים בסכומים גבוהים, הפקדת שיקים בסכומים צנועים ומשיכת שקים בסכומים
18 לא מבוטלים.

19 11. לאורך התקופה הקצרה מאז שהחל החייב בפעילותו העסקית יצר חובות כלפי
20 בנקים, ספקים שונים, חברות תקשורת, נותני שירות, ונותני הלוואות חוץ בנקאיות.
21 בכל הקשור לבנקים יצוין שהחוב העיקרי הוא לבנק הפועלים, כאשר החוב לבנק איגוד
22 הובטח במשכון, אולם משהיתרה לא הוחזרה, והמשכון מומש – היתרה נתבעה על ידי
23 בנק איגוד.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

12. הנה כי כן – ההלוואה החדשה וההלוואה הנוספת שניתנה לחייב היו האחרונות
בשרשרת ההתחייבויות וההלוואות של החייב (לבנקים, ולמלווים חוץ-בנקאיים),
לרבות יתרת העו"ש השלילית שהעמיקה עם החודשים – סכומים שהיו הבסיס לתביעת
הבנק, ולכן התבקש דיון ביחס לחובה, אם בכלל, של נושה כלפי נושים אחרים במתן
אשראי.
13. עניין נוסף שעורר תמיהה הוא העובדה שהערבה שילמה עד לחודש אוגוסט 2015
סכום של 112,000 ₪, כאשר תביעת החוב של הבנק בהליך פשיטת הרגל (עם מתן צו
הכינוס בחודש מרץ 2016) עמדה על סכום של 225,207 ₪ כאשר פסק הדין שניתן
כשנתיים קודם לכן עמד על הסכום של 234,053 ₪ (לא כולל הוצאות ושכ"ט עו"ד).
לעניין זה הבהיר הבנק שכל התשלומים עודכנו בתיק ההוצאה לפועל, למעט תשלום
אחד בסכום של 2,500 ₪ שנשמט בהיסח הדעת ובתום לב, ואותו הוא מבקש עתה
להפחית מתביעת החוב (משוערך מאז ששולם בחודש ינואר 2015), וממילא החוב בתיק
ההוצאה לפועל משקף את הסכום הנכון, לאחר התשלומים שבוצעו כאמור. משנבדק
העניין על ידי הנאמן, ותביעת החוב הוכרעה על ידו - התייתר הצורך בהמשך הדיון
בהקשר זה.
14. אם כן, התקיים דיון במהלכו התבקשו הבהרות והסברים, וזאת על מנת
שחלילה לא תצא שגגה מלפני, בכל הנוגע להליך מתן האשראי וההלוואות על ידי הבנק
לחייב הצעיר ועל מנת לבחון את יכולת הבנק לבקר ולפקח, בזמן אמת, על האשראי
שניתן לחייב, בשים לב גם לחובות האחרים שלו, אותם ניתן לגלות בין מעיון בפעולות
בחשבון העו"ש ובין באמצעות שיחה עם הלקוח.
15. הדיון במסגרת החלטה זו יתמקד אך ורק במישור שבין הנושים לבין נושים
אחרים במרחב הציבורי הכללי, ולא בהיבט שבין הבנק ללקוח.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 החייב הודה שלקח את ההלוואות "בלחיצת כפתור", והתרשמתי שהדבר נעשה
2 על ידו בפזיזות מה ובלא מחשבה של ממש, מתוך כוונה להצליח בעסק, שכשל אחרי
3 זמן קצר מאד. נדמה לי שאין לחייב טענות כלפי הבנק, ולבטח לא בתום הליך זה, ומכל
4 מקום הדיון לא יתייחס אלא למישור בין הנושים לבין עצמם.

מבוא - אשראי לכל

5
6 16. המקרה שלפנינו ממחיש את הקושי המתעורר ממתן אשראי למשק בית בכלל,
7 ולאדם צעיר בפרט, בהעדר בקרה או פיקוח מתאימים (של הנושה) ובהעדר בחינה שהיא
8 ביחס ליכולת הלווה (הוא החייב הצעיר שלפניי) לעמוד בהחזר תשלומי האשראי.

9 17. נמצאנו למדים כי החייב, אמנם צעיר בגילו אולם בא-בימים ביחס לניהול חשבון
10 בנק, זכה ל"אשראי ברגע" – מודל שמשמעו אישור של אשראי מידי, "בקליק", גם
11 בסכומים משמעותיים, ואינני נדרש כלל לשאלה האם הלקוח מודע לסכום הריבית או
12 לסכום ההחזר החודשי, כאשר כל שנדרש ממנו הוא להיכנס לאתר האינטרנט של הבנק
13 וללחוץ על "קבל הלוואה ברגע", והכסף עובר לחשבון העו"ש שלו.

14 18. כבר עתה יש להבהיר; הבנק ציין כי ניתנה לחייב לראשונה הלוואה לצורך
15 הקמת עסק של בית קפה. גם אם הדבר, נכון וראוי, הרי יש לתהות כיצד ניתן בידיו של
16 העלם הצעיר סכום כה משמעותי בלא בחינה מעמיקה והצגת תכנית-עסקית ראויה
17 לשמה, או לכל הפחות בקרה על המשך מתן ההלוואות (שניתנו באינטרנט), תוך שהבנק
18 מוודא שלפחות הלקוח עומד בהחזר החודשי של ההלוואה הראשונה שניתנה בידיו.

19 19. אולם הדיון שלפני לא נסוב סביב ההלוואות הראשונות, אלא אך ורק לגבי
20 הלוואה החדשה מחודש ספטמבר 2013, וההלוואה הנוספת (מחודש דצמבר 2013).

21 המימון-מחדש (באמצעות מחזור ההלוואות, או חידושן) שניתן לו באמצעות
22 הלוואה חדשה בחודש ספטמבר 2013 כשהדבר נעשה גם על ידי עריכת מסמכי הלוואה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 34802-03-16 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 חדשים, כפי שקרה במקרה דנן, אינו אלא אשראי חדש. אשראי חדש זה זכה גם
2 לבטוחה (משמעותית) בדמות ערבה, שאף הטיבה את מצבו של הבנק, כפי שנראה
3 בהמשך.

תמורות ושינויים בשוק האשראי

4
5 20. שוק האשראי עבר בשנים האחרונות תמורות ושינויים מרחיקי לכת;
6 לצד שוק האשראי הבנקאי-מסורתי, התפתח באופן מוסדר שוק אשראי נוסף, חוץ-
7 בנקאי, של גופים מוסדיים (חברות ביטוח וחברות מנהלות של קופות גמל ושל קרנות
8 פנסיה), ושל גופים חוץ-בנקאיים ייעודיים למתן אשראי (חברות כרטיסי האשראי,
9 חברות פרטיות או אנשים פרטיים ונותני שירותי מטבע). אלה כולם, נותני-האשראי
10 המסורתיים והחדשים, ייקראו להלן, למען הנוחות: "נושים-מקצועיים".

11 כתוצאה מהתפתחות שוק-האשראי, ההיצע (יש מי שיאמר העודף) של האשראי-
12 הצרכני, המשווק בכל אמצעי התקשורת האפשריים – לרבות רדיו, טלוויזיה, מסרונים,
13 דוא"ל, שיחות טלפון ועוד - תוך פיתוי הצרכנים הפרטיים לקחת הלוואות שאינן
14 בהכרח מותאמות ליכולתם הכלכלית, מחייב חשיבה מחודשת, הן של נותן האשראי
15 (הנושה) והן את של מקבלו (הלווה-הלקוח).

16 ראוי בהקשר זה להפנות לדיון ביחס לשיקולים הלא-כלכליים המשפיעים על
17 קבלת החלטות של חייבים במאמר של Teresa A. Sullivan; Elizabeth Warren; Jay
18 Lawrence Westbrook, Laws, Models and Real People: Choice of Chapter in
19 Personal Bankruptcy, 13 13 Law & Soc. Inquiry 661 (1988).

20 21. נכון יהיה להעיר בזו העת שאמנם ההתפתחות הטכנולוגית והעולם הדיגיטלי,
21 מזמנים לכלל המעורבים בעסקת האשראי נוחות וזמינות, תוך שדי בהקשה על
22 "אישור" למסרון שנשלח, או הקשה על מקש מחשב, בהקלקה על העכבר או סתם
23 בנגיעה על המסך כדי לקבל הלוואה נדיבה, אולם - הסיכונים וההשלכות הכלכליות של

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 קבלת אשראי, לא השתנו כלל, וייתכן שמנגנוני ההגנה הטבעיים והמסורתיים,
2 הכרוכים במחשבה טרם קבלת אשראי, נחלשים מעט בעולם הדיגיטלי:
- 3 אין המדובר במתת שלא צריך להחזיר; אין המדובר בקבלת כספים שאין להם
4 מחיר; המדובר בהלוואות שיש להחזיר ויש להן מחיר.
5
- 6 22. אמנם, המדובר באחריות הדדית של הצדדים, אולם לאור מעמדו העדיף של
7 הנושה-המקצועי, עליו להקפיד להיזהר לבל יעמיד את הצרכן בפיתוי, כמו שלא ינהג
8 בילד בחנות ממתקים תוך ציפייה שינהג באופן אחראי.
- 9 23. ייתכן ובמקרים דומים למקרה שלפנינו, במסגרתה הלקוח נוטל "אשראי
10 בקליק" באינטרנט, בסכומים ובקצב כפי שעשה – היה מקום לעצור את ההתנהגות
11 שנראית על פניה משולחת רסן, תוך בקרה ופיקוח.
- 12 24. המציאות המשתנה כאמור, שטורפת את "כללי המשחק" בכל הקשור למתן
13 האשראי, מחייבת את הנושים-המקצועיים, ובמיוחד את נותני האשראי המסורתיים
14 (הבנקים), לשנות את התנהגותם והתנהלותם ולנקוט כללים אחרים מאלו שנקטו עד
15 כה;
- 16 לא עוד בנק אחד ופקיד אחד העומד מול לקוח, כשלפני הפקיד פרושים פרטי
17 נכסי הלקוח וההיסטוריה הבנקאית והפיננסית שלו, הרי בעולם-החדש הלקוח יכול
18 לפנות לאפיקים נוספים ורבים לקבל את אותו אשראי, ולכן מנקודת המבט של נותן-
19 האשראי – המידע הפיננסי הכולל שיש לו כיום ביחס ללקוח הוא בחסר.
- 20 לא עוד "בנק לבדד ישכון ובנותני-אשראי אחרים לא יתחשב". ההתנהלות בכל
21 הנוגע לניהול הערכת הסיכון שבמתן האשראי והתאמתו לצרכיו ומידותיו של הלקוח,
22 הגם שהייתה קיימת בעולם-הישן, מקבלת היא משנה תוקף בעולם-החדש, לאור

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 השחקנים חדשים שנוספו לשוק הפיננסי. בעולם המסורתי- הישן, המידע שהיה בידי
2 הבנק היה רב (כאשר בדרך כלל הוא היה הבלעדי ביחס למתן אשראי או לכל היותר
3 מספר השחקנים בשוק הבנקאי היה מצומצם) ולכן יכולת הבקרה שלו הייתה גבוהה;
4 25. בשוק תחרותי – המידע ביחס של כל נושה-מקצועי לבד הוא כאמור, מוגבל
5 ומצומצם מאוד.

6 על ההשפעות של מידע מוגבל בשוק תחרותי כגון, עלייה במספר הלווים שכשלו
7 מלהחזיר את החוב ועלייה בשיעור הריבית הכללית, ראו: Robert Marquez,
8 Competition, Adverse Selection and Information Dispersion in the Banking
9 Industry, The Review Of Financial Studies, Volume 15, Issue 3, 901 (2002).

איתור וניטור

10
11 26. הנה כי כן, על הנושה-המקצועי לבחון ולנהל את הסיכון שבאי-החזר האשראי
12 והתאמתו למידותיו של הלקוח. הבחינה מתבקשת במישור שבין הנושה ללקוח עצמו,
13 וגם ביחס למישור שבין הנושה-המקצועי אל מול נושים אחרים וזאת בשל האחריות
14 של הנושה המקצועי כלפי נושים אחרים של החייב שלא להיות הזרז לקריסה הכלכלית.
15 קיימים בידי הנושה-המקצועי מלוא הכלים לבחון, בזמן אמת, ועוד בטרם מתן
16 האשראי, את מצבו הפיננסי ואת נכסיו, לרבות התחייבויותיו של הלקוח, וזאת על מנת
17 להעריך את הסיכון שבמתן האשראי ללווה הפוטנציאלי ואי-החזרת האשראי.

18 הנושה-המקצועי יכול לדרוש מהלקוח – כתנאי למתן אשראי (חדש או נוסף) -
19 לחשוף את ההתחייבויות האחרות כלפי נותני אשראי אחרים, או לכל הפחות לקבל
20 ממנו הצהרות ביחס להיקף ההתחייבויות השוטפות עובר למתן האשראי החדש.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 המדובר בפעולת בקרה פשוטה שעניינה- **איתור** נכסי החייב, ו**ניטור** גורמי סיכוני
2 האשראי של הלקוח הספציפי על בסיס נתונים והיסטוריה פיננסית של החזר הלוואות
3 ואשראי.
- 4 מנגנון האיתור-ניטור מחייב את הנושה-המקצועי גם לוודא שלאחר מתן
5 האשראי עדיין תישאר בידי הלקוח "רזרבה" מספיקה על מנת להתקיים ולהתנהל
6 באופן שוטף.
- 7 אמנם, קבלת המידע תתאפשר בעתיד באופן פשוט יותר כאשר דו"ח האשראי
8 שיתקבל מכוח חוק נתוני האשראי יכלול נתונים חיוביים ושלייליים של לקוח, שאינם
9 בנמצא באופן מרוכז כיום, דבר שיהיה בו כדי ליתן בידי נותן האשראי (ובעיקר הלא
10 מקצועי) את מלוא המידע הפיננסי בטרם מתן אשראי ללקוח (הפוטנציאלי או החוזר),
11 וללמוד על דירוג-האשראי שניתן ללקוח (הפוטנציאלי או החוזר), אולם מכל מקום, גם
12 בהעדר ריכוז כאמור – קמה החובה לנושה המקצועי לעשות כן.
- 13 נקודת המוצא איננה שלב מתן ההלוואה ("כמה") אלא שלב פירעונה ("איך").
- 14 אי-קיומו של מנגנון האיתור-ניטור מצדו של נושה-מקצועי טרם מתן האשראי,
15 עלול לפגוע פגיעה משולשת מקום שהאשראי לא נפרע: הן בנושה-המקצועי עצמו
16 (שכספו לא מושב לו), הן בלקוח (שחשוף הוא לתשלומי ריבית חריגה ונקיטת הליכי
17 אכיפה וגבייה שמגדילים את ההוצאות, ומפחיתים את יכולת החוזר) וגם בנושים
18 האחרים של הלקוח (על ידי כך שהיחס החלוקתי של נכסי החייב בין הנושים בהליך
19 חדלות-פירעון עלול להשתנות), וזאת מבלי להיכנס לדיון של הפגיעה בציבור כולו
20 הנושא בסופו של יום בעלויות הכרוכות באי-החזר האשראי.
- 21 מנגנון האיתור-ניטור שייעשה כנדרש יצמצם את הסיכונים, יאפשר ללקוח
22 לעמוד בהחזר תשלומי האשראי, ואף עשוי להקטין את המחיר שהוא משלם בגין

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 האשראי (בהפחתת הריבית) ויגביר את הוודאות שהאשראי יוחזר, ואף מהווה את
2 סטנדרט ההתנהגות המצופה מהנושה-המקצועי כלפי נושיו האחרים של החייב, שקדמו
3 לו בזמן.
- 4 אם כן, על הנושה-המקצועי לבחון יחד עם הלקוח את יכולת ההחזר החודשית,
5 ולבחור עמו בין את האפשרויות העומדות לפנייהם: בין לצמצם את סכום ההלוואה ובין
6 להאריך את תקופת פירעונה, הכול בהתאם לנתונים האישיים של הלקוח הידועים
7 עובר לקבלת האשראי. מובן שיינתן משקל גם לבטוחות השונות שניתנו או יינתנו –
8 אולם המדובר במבחן סיכון כולל בעל פרמטרים שונים כאשר הבטוחות מהוות מרכיב
9 נוסף בו.
- 10 27. על מנת שהדברים יקבלו ביטוי מוחשי להלן תובא דוגמא:
- 11 בני-זוג שהכנסתם הפנויה יחדיו עומדת על סך של 15,000 ₪ לחודש. לבני הזוג
12 יש שני ילדים. בני הזוג פונים בבקשה למתן הלוואה לצריכה שוטפת שתוחזר
13 בתשלומים חודשיים של 3,000 ₪ (להלן: "ההלוואה השוטפת"). על פניו – לא אמורה
14 להיות מניעה לאשר לבני הזוג את ההלוואה השוטפת;
- 15 עם זאת – הפעלת מנגנון איתור-ניטור, מלמד כי בני הזוג מחזירים כבר הלוואה
16 המובטחת במשכנתא בסכום חודשי בסכום של 6,000 ₪; וכן מחזירים של 2 הלוואות
17 ("קטנות") קודמות בסכום חודשי של 3,000 ₪ (להלן: "ההלוואות הראשונות"), וזאת
18 מבלי שנדרשו לשאלת ההוצאות השוטפות בגין מחייה למשפחה בת 4 נפשות.
- 19 משמעות הדברים היא שסכום ההחזר החודשי בגין ההלוואות הראשונות עומד
20 על 9,000 ₪, כך שיתרת ההכנסה הפנויה שנשארה לבני הזוג עומדת בשלב זה על סכום
21 של 6,000 ₪ בלבד, ולכן מעמסה נוספת, ולו הקטנה ביותר עלולה לגרום להם שלא
22 לפרוע את החובות בכלל, ולהגיע למצב של חדלות פירעון, כך שאשראי נוסף בדמות

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 ההלוואה השוטפת החדשה, בהחזר חודשי של 3,000 ₪ מחייב, לכל הפחות, מחשבה
2 והתנהלות זהירה.

על תום לב בהליך פשיטת הרגל

3
4 28. על בכורתו של תום הלב במשפט הישראלי, אין עוד צורך להרחיב.
5 גם לא מצאתי לחזור על מושכלות ראשונים ביחס למעמדו המרכזי של עקרון
6 תום הלב של חייב בהליכי פשיטת הרגל, ודי שאזכיר שתום לבו של החייב נבחן בשני
7 שלבים שונים – האחד, בשלב יצירת החובות (ראו: סעיף 18ה(א)(2) לפקודת פשיטת
8 הרגל), והשני, במהלך הליך פשיטת הרגל עצמו (ראו: סעיף 63(ב)(1) לפקודה).

9 29. מנגד, הליך פשיטת הרגל לא מתקיים ומתנהל בחלל ריק, ומן עברו השני של
10 החייב עומדים להם הנושים, המבקשים את קניינם חזרה.

11 במקרה לפניי, בדומה למקרים רבים אחרים, הנושים הם בנקים, מלווים חוץ-
12 בנקאיים וספקי סחורות ושירותים שונים.

13 30. הנושים – על אף שעומדים הם במדרג שווה בכל הנוגע לחלוקת נכסי החייב, אין
14 הם שווים-בכוחם. אין כוחו, עוצמתו והשפעתו של נושה-רצוני, נושה-מקצועי דרך כלל,
15 דומים לכוחו הצנוע של נושה-בכוח, נושה-רגיל (למשל – ספק סחורה או שירותים):

16 הרי, נושה-רצוני מגלם את הסיכון שבאי-החזר האשראי במחיר ההון (הריבית)
17 ובביטחונות שניתנים, ואילו הנושה-בכוח, שסיפק סחורה או העניק שירותים, ולא היו
18 בידי הנתונים והכלים שיש בהם כדי להעריך את הסיכונים שבאי התשלום, עומד מול
19 שוקת שבורה, כאשר יש לזכור גם שיכולת ספיגת ההפסד של הנושה-הרגיל נמוכה
20 משמעותית מזו של הנושה-המקצועי.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 31. ההבחנה בין נושה-מקצועי לבין מי שאינו כזה, נדרשת, וזאת לאור האפשריות
2 העומדות לפני נושה-מקצועי ויכולתו להעריך את הסיכון שבאי החזרת האשראי, עוד
3 בטרם ניתן;

4 על ההגדרה של "נושה-מקצועי" עמדתי בפש"ר (מחוזי תל-אביב 2216/04 יוסי
5 ביטון נ' כונס הנכסים הרשמי, ניתן ביום 10.8.17, פורסם באתרים משפטיים): "הוא
6 אותו נושה, מוסדי, מקצועי, תאגידי בנקאי או פיננסי או גם יחיד שזה עיסוקו, נושה
7 שיכול (ואף חייב לטעמי), לבחון את יכולתו הכלכלית של לקוח להחזיר את האשראי
8 שניתן לו במועד שנקצב והוסכם.

9 נושה מקצועי יכול לבחון באופן יעיל ובזמן אמת – עוד בטרם נותן הוא את האשראי או
10 הכספים ללקוח – את ההתחייבויות הכוללות של הלקוח אל מול נכסיו.

11 יכולת הנושה המקצועי לבחון את מצבו הכלכלי של הלקוח ... בטרם הוא מתקשר עמו
12 גבוהה, וראוי שיימנע ממתן אשראי וכספים ללא הגבלה ללא בטוחות מתאימות או
13 בלא שבחן את ההלימה בין נכסי החייב לבין התחייבויותיו הכספיות".

14 32. אם כן, הנושה-המקצועי יכול (ואף מחויב, לכל הפחות נושה-מקצועי שהוא בנק
15 לאור הוראות המפקח על הבנקים בנוהל בנקאי תקין [5] (10/17) שעניינו ניהול סיכון
16 אשראי) להקים מנגנון בקרה והערכת הסיכונים לצורך להערכת האיתנות הפיננסית של
17 הלקוחות, תוך שימוש במידע האגור אצלו ביחס ללקוחותיו, תוך ניתוח ופילוח הנתונים
18 בהתאם לפרמטרים שונים (לרבות הכנסות, נכסים, חובות ונתוני פירעון ההלוואות
19 בעבר).

20

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 לא זו אף זו; על נושה-מקצועי מוטלות חובות מוגברות של בירור, התחקות
2 שמירה ומימוש כספי חייבים, שכן הוא מצויד בידע ובכלים הדרושים לכך, והדבר הוא
3 חלק משגרת עבודתו (ראו: ע"א 790/97 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' אברהם גדי,
4 פ"ד נט(3) 697, 711 (להלן: "עניין אברהם גדי") וע"א 3352/07 בנק הפועלים בע"מ נ'
5 קריסטין הורש, פ"ד סג(3) 248, 277), והדבר מתבקש גם בעת מתן אשראי (בהקשר של
6 צרכנים, הלוואה או הגדלת יתרת חובה).
- 7 33. משנה תוקף לצורך במתן אשראי מבוקר הוא גורם סיכון נוסף, שהוא העלייה
8 במספר הלקוחות הפרטיים המתקשים להחזיר את חובותיהם בשנים האחרונות,
9 והפסדי האשראי של הבנקים בהקשר של אשראי קמעונאי עלו לשיעור גבוה יחסית
10 (ראו: דוח פעילות המערכת הבנקאית לשנת 2016 של בנק ישראל), דבר שאף משפיע על
11 מחיר ההון.
- 12 34. אמנם – אשראי חיוני למשק, והוא בעל השפעה ישירה גם על התוצר, אולם
13 מינוף גבוה של משקי-הבית עלול להיות בעל השפעות שלילית על הפעילות הכלכלית
14 במשק, שכן משק-בית ממונף חשוף ורגיש יותר לזעזועים הנגרמים, בין היתר, גם
15 מהתנודות בשערי הריבית, בשינויים בהכנסות ומשינויים אחרים; "שדווקא חוב שאינו
16 לדיור עשוי להיות מסוכן יותר ליציבות המשק, כי הוא ניתן לתקופות קצרות יותר ולכן
17 חשוף לסיכון מימון-מחדש מצד הלווה, בדרך-כלל בריבית גבוהה יותר, בפרט אם אינו
18 מגובה בבטוחה כדירה" (דו"ח בנק ישראל 2016, עמוד 110), ועל כן, הליך של בקרה
19 במתן אשראי-צרכני מתבקש ומתחייב.
- 20 35. שיקולים אלו מובילים למסקנה שבמסגרת הליך של פשיטת רגל, יש לבחון לא
21 רק את תום-הלב של החייב, אלא גם את תום הלב של הנושה-המקצועי ביחס לנושים
22 אחרים.

23

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 .36. ויובהר ;
- 2 הליך פשיטת הרגל נע בין שני מישורים מקבילים :
- 3 **הראשון והמרכזי**, זה שבין החייב לנושים – כאשר יש מתח בין האינטרסים
- 4 המנוגדים, והצורך לאזן בין זכויותיהם, ובסופו של יום נועד להגשים את מטרותיו
- 5 המרכזיות של הליך פשיטת הרגל.
- 6 במסגרת המישור הזה בוחנים את תום הלב של החייב ביצירת החובות, ותום
- 7 לבו בהתנהלות תוך כדי ההליך.
- 8 **ואילו המישור השני**, הוא זה המתנהל בין הנושים לבין עצמם.
- 9 הדבר בא לידי ביטוי ממשי בעת חלוקת נכסי החייב, כאשר תום הלב שבין נושה
- 10 אחד למשנהו מתבטא בהתנהלות שקדמה לכניסה להליכי פשיטת רגל, תוך הבנה שמתן
- 11 האשראי במרחב החוזי בין הנושה- המקצועי ללקוח, עשוי להשפיע על המרחב הכללי-
- 12 הציבורי, ולהשפיע גם על זכויותיהם של צדדים שלישיים, נושים קודמים בזמן, כאשר
- 13 בעת חלוקה, שווי מעמד הם, וכאשר התעלמות מזכויות אחרים – מהווה חוסר תום לב
- 14 בהקשר זה.
- 15 .37. לפיכך יש לומר: במישור האחד, נבחן את תום הלב של החייב ביצירת החובות
- 16 ובהתנהלות בהליך; ובמישור השני: נבחן את תום הלב של נושה-מקצועי כלפי נושים
- 17 אחרים, בכל הקשור למתן האשראי לחייב.
- 18 **מתן אשראי נוסף תוך פגיעה בנושים הקודמים**
- 19 .38. מתן אשראי נוסף, **האחרון בחוליית האשראי**, בלא הליך של בקרה והמתחשב
- 20 גם בנושים קודמים בזמן, עלול להוביל לקריסה הכלכלית של הלקוח, דבר שאמנם ימנע
- 21 מהנושה-המקצועי את החזר כספו, אבל גם ירע את מצבם של המלווים הראשונים –

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 שעל פי הנתונים שעמדו לפניהם בעת מתן האשראי וההלוואה, ההערכה הסבירה שלהם
2 הייתה כי הלווה יכול ויעמוד בהחזר תשלום ההלוואות שניתנו לו על ידם.
3 הנושה-המקצועי האחרון מתמחר את הסיכון הגלום במתן האשראי הנוסף,
4 באמצעות הריבית שניתנת, אולם מחיר הסיכון נמצא במישור-הפרטי זה שבינו לבין
5 הלקוח, והוא מתעלם מהמישור הציבורי של כלל הנושים, ועלול הוא לקפח גם את
6 הנושים-המקצועיים האחרים, הראשונים בזמן, שתמחרו את הסיכון באופן שונה לאור
7 הנתונים הפיננסיים שעמדו לפניהם בעת מתן האשראי, וגם את הנושים הרגילים
8 (ספקים, בעלי מקצוע ונותני שירותים).
- 9 39. מכל האמור יש ללמוד שהחובה בהפעלת מנגנון איתור-ניטור נעה הן במרחב
10 הפרטי (בין נותן האשראי למקבלו) והן במרחב הציבורי, המחייב תום לב כלפי נושים
11 קודמים.
- 12 40. בעת חדלות פירעון של חייב, כאשר עומדים הנושים לפני חלוקת נכסים, ומתברר
13 שהנושה האחרון התעלם ממחויבויותיו הקודמות של הלקוח, או לכל הפחות עצם עיניו
14 אליהן, הרי, חוסר האכפתיות והזלזול בעניינם של נושים אחרים - חסרת תום לב היא.
- 15 41. בספרו "שיקול דעת שיפוטי" כותב הנשיא בדימוס א' ברק ש"חובת האמון היא
16 ערך יסודי של השיטה. מה היקפו של ערך זה ומהן מגבלותיו? ... על שאלות אלה
17 ואחרות על בתי המשפט להשיב. הם שהכירו בקיומה של החובה. עליהם ליתן תשובה
18 באשר לגבולותיה. תשובה זו מחייבת שימוש בשיקול דעת שיפוטי. עניין לנו במקרה
19 קשה. בתי המשפט ניצבים בפני ערך יסודי שניתן לפתרו בכיוונים שונים ומגוונים.
20 באיזו דרך עליהם לבחור? נראה על כי שיקול הדעת במקרים אלה צריך להיות מודרך
21 על ידי השיקולים הנורמטיביים, המוסדיים והבין-מוסדיים עליהם עמדתי" (עמוד
22 (278-279).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 42. אם כך, ולאור דברים אלו, יש לבחון את היקף חובת האמון של הבנק (נותן
2 האשראי) כלפי נושים אחרים.
- 3 עם השנים הרחיבו והעצימו בתי המשפט את אחריותם של הבנקים (כנותני-
4 אשראי) גם כלפי צדדים שלישיים, וזאת, בין היתר, בהיותם ספקי שירות ציבורי חיוני
5 ובהיותם בעלי כוח רב, ולכן חבים הם בחובות אמון כלפי הציבור (ראו: **מ' רובינשטיין**
6 **וב' אוקון, "הבנק כסוכנות חברתית"**, ספר שמגר, חלק ג' 819 (2003), 836).
- 7 אכן, האחריות שהוטלה על הבנקים היא ביחס לפרטיים, אולם אני סבור
8 שהרחבה מתבקשת גם בעת חדלות פירעון של יחיד, כאשר אל מול הפטרו של החייב
9 מהחובות עומד הדילול בכספי כלל הנושים (פרטיים ומקצועיים כאחד), ואם נהג
10 הנושה-המקצועי באופן שיש בו כדי לשפר את מעמדו שלו (בין במעשה ובין במחדל)
11 ביחס לנושים אחרים, ראוי להטיל עליו אחריות גם במקרה זה.
- 12 43. במה דברים אמורים: במקרה שלפני – בחר הבנק למחזר ההלוואה, והפעם תוך
13 שיפור מעמדו של הבנק בהוספת בטוחה בדמות ערבה להלוואה, כך שלמעשה הסיכון
14 בדילול הוטל על כתפי הנושים כולם, כאשר מנגד מצבו של הבנק משתפר.
- 15 בע"א 5893/91 **טפחות בנק למשכנתאות בישראל נ' צבאח**, פ"ד מח(2) 573, קבע
16 בית המשפט חובת אמון על בנק כלפי צדדים שלישיים:
- 17 "מערכת היחסים שבין לקוח (ולדידי, אף מי שאינו לקוח) לבין בנק היא מערכת
18 יחסים מיוחדת, הנובעת מהאמון שרוחש הציבור הרחב כלפי מוסד זה... מאחר
19 שהפרט רוחש במקרים רבים אמון מיוחד לבנק, מאמין בכישוריו ובאמצעיו הטכניים,
20 ורואה בו גוף מעין ציבורי, נוטה הוא לעיתים שלא לנקוט אמצעי זהירות מצידו
21 להקדים פני נזק אפשרי, אפילו יש בכוחו לעשות כן".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 "... לקוחות ושאינם לקוחות נוהגים לתת אמון מיוחד בבנקאי עמו הם באים במגע,
2 כמו גם בכישוריו של הבנק ובאמצעיו הטכניים... בנקים ממלאים תפקידים ציבוריים
3 רבים... גם מאפיין זה, מצדיק, במקרים מסויימים, את הרחבת אחריותם הנזיקית
4 כלפי לקוחות ושאינם לקוחות, תוך לימוד אנלוגיה מן ההלכות המשפטיות המגדירות
5 אחריותן של רשויות ציבוריות".

6 44. יש להבהיר שהיקף חובת הנאמנות כלפי צד שלישי יהיה מצומצם יותר: "אין
7 זה ברור כלל כי יש להפעיל לגבי בעל חשבון בבנק אותה אמת-מידה הנוהגת ביחס
8 לאדם שמערכת יחסיו עם הבנק מסתכמת בקבלת הלוואה חד-פעמית. מידתה
9 של חובת האמון והיקפה מושפעים במידה רבה גם ממידת הסתמכותו (המוצדקת)
10 של הלקוח על הבנק במקרה נשוא הדיון".

11 45. לענייננו, ובכל הנוגע להליכי פשיטת רגל, ולמערך היחסים שבין הנושים לבין
12 עצמם, נדמה לי שנכון יהיה לערוך היקש מעניין צבאח, ולקבוע אמת מידה זהה ברמה
13 הציבורית, המטילה על הנושה-המקצועי חובת אמון כלפי נושים אחרים שעשויים
14 להיפגע מהרעת מצבו הפיננסי של הלקוח, כאשר על הבנק חלה חובת אמון כלפי אותם
15 נושים נוספים, קודמים בזמן.

16 גם הספרות המקצועית מצביעה על האפשרות של הרחבת חובת תום הלב של
17 הנושה המקצועי כלפי נושים אחרים: "לנוכח יתרון המידע המובהק של נושה בנקאי
18 ביחס לכל נושה אחר ועוצמתו הכלכלית היתרה במשק, ניתן לטעון כי יש מקום להטיל
19 על הבנק, באמצעות הפסיקה, חובת התנהגות מיוחדת אף כלפי נושים נוספים של
20 חברה..." (ד' האן, "דחיית חובות", מחקרי משפט כג 33, (2006).

21 46. כאמור, בידי הנושה-המקצועי הכלים לבחון בזמן אמת את מצבו הכלכלי של
22 הלקוח, המאפשרים לו לבחון את האפשרות להרחבת מסגרת האשראי האישית, תוך
23 איזון בין אנושיות ומוסריות-חברתית, ומנגד החובה שלא להרבות באשראי הנתון

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 בסכנה, וזאת במישור הפרטי בינו לבין הלקוח, ובה בעת אותם כלים מעניקים לו את
2 היכולת להעריך גם את מידת הסיכון שבמתן אשראי-חדש, נוסף, ביחס לכספם של
3 נושים קודמים.

4 אם נקבע כי לנושה-מקצועי חובות מוגברות של התחקות ושמירה על נכסי
5 החייב, לאור הכלים והידע שלו (עניין אברהם גדי הנ"ל), הרי קמה לו החובה שלא לדלל
6 את נכסי החייב – לטובת אחרים.

7

8 תוצאות חוסר תום הלב של נושה-מקצועי כלפי נושים אחרים

9 47. אם נקבע שהאשראי האחרון בשרשרת ההלוואות של החייב, ניתן על ידי הנושה-
10 המקצועי, תוך התעלמות מתיק האשראי הידוע של הלקוח, והקריסה הכלכלית ארעה
11 לאחר מתן האשראי האחרון תוך הצבעה על הקשר בין מתן ההלוואה האחרונה לבין
12 הקריסה, הדבר יצדיק תיקון העיוות כלפי הנושים האחרים.

13 ודוק; העמדת חוב ההלוואה האחרון של הנושה-המקצועי, בשורה אחת בעת
14 חלוקת נכסי החייב יחד עם הנושים הראשונים בזמן, תוך שלא ניתן לאותה התנהלות
15 חסרת תום לב כל ביטוי, מקפחת לגישתי את הנושים הראשונים בזמן.

16 נוצר מצב לא מוצדק של השלמה עם ההתנהגות (או מחדל) של הנושה-המקצועי
17 במתן האשראי האחרון, בעטיה הופחת בפועל שיעור החלוקה לו זכאים הנושים
18 האחרים מתוך חובם, לולא אותו סיכון (שממילא תומחר רק לטובת הנושה האחרון).

19 חלוקת נכסי החייב בין הנושים

20 48. כאמור, דיוננו נסוב במישור היחסים בין הנושים לבין עצמם בעת חלוקת נכסי
21 החייב בפשיטת-רגל.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 הוראת הדין הרלוונטית לענייננו, קובעת באופן מפורש שתביעות שהוכרו לפי
2 הפקודה ישולמו, בכפוף לדין הקדימה, "בשיעור שווה לפי סכומיהם ובלי כל העדפה"
3 (ראו סעיף 76 לפקודה).
- 4 עם זאת, אמירה שמשמעה קביעה שהוראת סעיף 76 לפקודה אינה מאפשרת
5 סטייה מעקרון השוויון, בלי כל העדפה כאשר התנהגות אחד הנושים ביחס לנושים
6 אחרים הייתה פסולה, מובילה לטעמי לתוצאה לא צודקת, כאשר היא מעניקה לנושה
7 זה יתרון על פני נושים אחרים, דבר שהוא מנוגד לתכלית פקודת פשיטת הרגל, ולעקרון
8 השוויון שבין הנושים הגלום בה.
- 9 זאת ועוד; העדר יכולת לסטייה מעקרון השוויון במקרים המוצדקים, מתעלמת
10 מחוסר תום הלב במישור שבין הנושה המקצועי לנושים האחרים הקודמים לו בזמן.
11 הרי "כלל גדול בדינו, שאין מערכת משפטית יכולה להתפרנס מגופו של הדין בלבד.
12 גופה של מערכת המשפט זקוק הוא לנשמה, ויש שאף לנשמה יתרה" (ע"א 391/80
13 מירה ומיכאל לסרסון נ' שכון עובדים בע"מ, פ"ד לח(2) 237, 264). התעלמות מחוסר
14 תום הלב של נושה-מקצועי כלפי נושים אחרים, פוגעת בנשמה היתרה של השיטה,
15 פוגעת בעקרון העל של שיטתנו, בעקרון המלכותי של עשיית הישר והטוב, וממילא כלל
16 נקוט בשיטתנו שעקרונות היסוד של הגינות, שוויון, סבירות, יושר ותום לב וכיוצא
17 באלה מושכלות ראשוניים חלחלו וחלים הם במרחב הפרטי ובמרחב הציבורי גם יחד
18 (ראו ע"א 294/91 חברת קדישא גחש"א 'קהילת ירושלים' נ' ליונל אריה קסטנבאום,
19 פ"ד מו(2) 464), ומשכך יש לומר שחלות הן גם על נושים-מקצועיים במישור הפרטי
20 שבינם לבין הלקוח, וגם במרחב הציבורי - בינם לבין נושים אחרים שקדמו להם בזמן.
- 21 49. אם כך, האם הוראת סעיף 76 לפקודה המתייחסת לחלוקה שוויונית בין הנושים
22 מהווה הסדר שלילי? אני סבור שלא, לאור פרשנות פקודת פשיטת הרגל ותכליותיה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 בבג"ץ 47/83 תור אויר (ישראל) בע"מ נ' יו"ר המועצה לפיקוח על הגבלים
2 עסקיים, פ"ד לט (1) 169 נאמר בהקשר של פרשנות חקיקה: "... הוראת חוק אינה
3 חסרת כיוון או מטרה. הנורמה החקוקה היא נורמה תכליתית. ... "החוק הוא יצירה
4 נורמטיבית, הבאה להגשים תכלית חברתית, והוא ביטוי למדיניות. על הפרשן
5 לחשוף, מבין קשת האפשרויות הלשוניות, אותה משמעות אשר תגשים את מטרת
6 החוק" ... 'חוק הוא מכשיר לשם ביצועה של מטרה תחיקתית, ולכן הוא צריך פרשנות
7 לפי המטרה הגלומה בו' ... 'ראוי לו לשופט, בבואו לפרש את החוק, לשאול את עצמו:
8 חוק זה איזו תכלית נורמטיבית, חברתית, הוא מבקש להשיג' ... על מטרת החוק
9 ותכליתו ניתן ללמוד ממקורות שונים. החשוב והעיקרי שבהם הוא לשון ההוראה
10 הספציפית הדורשת פירוש. אך הוראה זו אינה קיימת בבדידותה. נקבע לה מקום
11 בחוק, ומיקום זה הוא אמצעי לפירושה. מבנהו הכללי של החוק מסייע גם הוא
12 לפירוש, כמו גם מיקומו במערך החקיקה הכללי. כל אלה הם מקורות חשובים
13 ועיקריים, אך לא יחידים. כל שאלה פרשנית נפתחת בחוק, אך אינה מסתיימת
14 בו....".

15 אם נבקש לבחון את תכלית הליכי פשיטת הרגל מנקודת המבט של הנושים יש
16 לומר שהמדובר בהליך קולקטיבי, בו כל הנושים, פועלים במסגרת אחת, תוך מניעה
17 מהנושים מלפעול באופן נפרד ועצמאי. ההליך נועד למנוע תחרות בין הנושים, למנוע
18 פירעון לנושים מסוימים ולא לאחרים (ראו: ש' לוי, א' גרוניס, פשיטת רגל, מהדורה
19 שלישית, חברה ישראלית להכשרה מקצועית בע"מ, ירושלים, 2010 עמודים 23-24).

20 הנה כי כן, תכלית הפקודה, מזווית הראייה של הנושים, היא הליך שבסיסו
21 שוויוני על מנת להימנע מהתנהגות שאינה כזו מצד נושה אחד או החייב, ועל כן ובהקשר
22 זה, עלינו לפרש את פקודת פשיטת הרגל בהתאם לתכלית זו;

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 היינו – השוויון העומס בבסיס אי-התחרות בין הנושים לבין עצמם,
2 בבסיס איסור העדפת נושים, כמו גם השוויון בעת חלוקת נכסים, מחייב גם עמידה על
3 בסיס כוח שווה בעת ניתנת אשראי.
- 4 50. אם כן, השאלה היא מהי התוצאה של התנהגותו חסרת תום הלב של הנושה-
5 המקצועי במישור היחסים שבין הנושים לבין עצמם, או במילים אחרות – האם
6 בנסיבות אלה ניתן לפגוע בעקרון השוויון הקבוע בסעיף 76 לפקודה, ולכך יש ליתן
7 תשובה.
- 8 51. הבנק סבר שאין מקום לפגוע בעקרון השוויון בין הנושים, מרגע שהכריע הנאמן
9 בתביעות החוב, וזאת בהעדר הסמכה מפורשת לעשות כן. הנאמן סבר שלבית המשפט
10 הסמכות לעשות כן מכח הוראות סעיף 178 לפקודה. הכונס-הרשמי סבר שסטייה
11 מעקרון השוויון יכולה לבא בהיקש מהאפשרות של בית המשפט ליתן תגמול לנושה
12 יעיל.
- 13 **עמדתי היא כי בנסיבות אלה, כאשר מתברר שהנושה-המקצועי פעל בחוסר**
14 **תום לב ביחס לנושים האחרים, מוצדק יהיה לסטות מעקרון השוויון תוך הדחייית חוב**
15 **ההלוואה האחרון שנתן הנושה-המקצועי.**
- 16 **הדחייית חוב**
- 17 52. הדחייית-חוב היא סטייה מכללי השוויון כאמור, כאשר למעשה, במצב של
18 הדחייית-חוב אנחנו מרעים את מצבו החלוקתי של הנושה הפוגע.
- 19 הסמכה מפורשת להדחיייה ניתן למצוא בסעיף 6 (ג) לפקודת החברות, תשנ"ט –
20 1999, המורה כי בעת הליכי פירוק של חברות: **"בית המשפט רשאי להשעות זכותו של**
21 **בעל מניה לפירעון חובות מאת החברה עד לאחר שהחברה פרעה במלואן את כל**

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 התחייבויותיה כלפי נושים אחרים של החברה, אם מצא כי התקיימו התנאים לייחוס
2 חוב של בעל מניה"
- 3 עקרון ההדחיה חל, דרך-כלל, על נשייה שמקורה בכספים שהזרימו בעלי
4 המניות לחברה, בין אם על דרך של הלוואות בעלים, ובין אם בדרכים אחרות, כגון
5 כניסת משתתף שערב לחובות החברה בנעליו של נושה מכוח עקרון הסברוגציה ומרבית
6 המקרים בפסיקה אשר עסקו בהדחיה נסבו אודות הלוואות בעלים של המשתתפים
7 כלפי החברה.
- 8 53. והנה, אני פוסע בשבילי דיני פשיטת הרגל של היחיד, אינני מוצא הסמכה דומה
9 לזו שניתנה לבית המשפט בסעיף 6(ה) לפקודת החברות ביחס ליישום עקרון-הדחיה,
10 ועל כן עלי למצוא את המקור הנורמטיבי לעשות כן.
- 11 במהלך הדיון הבנק הוסיף וטען שאין לפגוע בעקרון השוויון ללא הסמכה
12 מפורשת. ככלל אני מקבל גישה זו שאף הובעה בדעת יחיד ב-ע"א 2223/99 ויטלי
13 קריספי נ' ח. אלקטרוניקה (1988) בע"מ (פ"ד נו 5) 116). עם זאת במקרים חריגים
14 בהם נושה-מקצועי מנצל ידע שאין לנושים אחרים על מנת להבטיח לעצמו דיבידנד גדול
15 יותר הוא פגע מלכתחילה בעקרון השוויון ואין ליתן לו, בנסיבות אלו לאחוז את הטענה
16 משני צדדיה, קרי - גם לפגוע בעקרון השוויון וגם לטעון לו, לאחר הפגיעה.
- 17 54. ראשיתה של דוקטרינת הדחייה-חוב הוא בבתי המשפט בארצות הברית, כחלק
18 מדיני היושר, ומשכך מוכרת היא כהדחייה-שביושר (equitable subordination).
- 19 במסגרת הפעלת העיקרון משנה, כאמור, בית המשפט את סדרי הפירעון של
20 הנושים, תוך שהוא דוחה בזמן את זכותו של נושה ומעמידו כאחרון בסדר חלוקת נכסי
21 החברה בעת פירוק (להרחבה ביחס לדוקטרינה ראו: עמיר ליכט "הרמת מסך והדחיית
22 חוב לאחר תיקון 3 לחוק החברות: מה נשתנה?", תאגידים ב/3 (יוני 2005), 65).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 55. ההלכה המנחה במשפט האמריקני לעניין ההדחייה קבעה את התנאים
2 העיקריים למתן הסעד שהם **אי-יושר והגינות בהתנהגות** של מי שטוען לזכות כלפי
3 החייב חדל-הפירעון ונגדו מבקשים את הסעד **וההתנהגות הפסולה** פגעה במבקש הסעד
4 או הקנתה **יתרון בלתי-הוגן** למשיב;
- 5 56. בהקשר של מתן האשראי הצרכני כאמור הכוונה היא ביחס להתעלמות
6 מהתחייבויותיו הקודמות של הלקוח, כאשר אי היושר וחוסר ההגינות של הנושה-
7 המקצועי גובר ככל שסכום ההלוואה החדשה עולה, כאשר ברור שכל מטרת הנושה-
8 המקצועי היא למכור את ההלוואה ללקוח, כאשר התנהלות "סבירה" (שלא תגרום
9 להדחייה) תהפוך להתנהלות "חמורה" (שתפעיל את הדוקטרינה), תהא מקום שהנושה-
10 המקצועי מתעלם, במעשה או במחדל, מלבחון נכוחה את החובות האחרים שיש ללקוח,
11 ובחן באופן סביר את יכולת ההחזר החודשית של הלקוח, עם הוספת ההלוואה חדשה.
- 12 שנית – ההתנהגות הפסולה של הנושה-המקצועי – העניקה לו יתרון בלתי-הוגן
13 או פגעה בנושים האחרים; כתוצאה מההתנהגות הפסולה אכן נפגעו הנושים האחרים
14 ולמעשה הוא זכה ליתרון בלתי הוגן בעמדו בשורה אחת איתם בעת חלוקת נכסי החייב.
- 15 57. דוקטרינת ההדחייה, אם כך, מקורה בדיני היושר.
- 16 כך גם הליך חדלות פירעון ובתי המשפט של פשיטת-רגל הנודעים ככאלה שדנים
17 בהתאם לדיני היושר, וכפועל יוצא יכולים ליתן כל סעד שנדרש לעשיית צדק (ראו: **ע"א**
18 **141/74 הלנה פפרבוים נ' דן שרילזי כמפרק אורובט שירותי אור בע"מ**, פ"ד ל(1)20),
19 ואם כך אמרנו, הרי יש למצוא את השביל בו ניתן יהיה להפעיל את עקרון הדחיית-
20 החוב גם במסגרת הליכי פשיטת הרגל והחלתו במקרים המתאימים לעשיית צדק.
- 21 58. עם זאת, אינני מתעלם שהחסד שבתי המשפט של חדלות פירעון נוקטים בו ודיני
22 היושר קשורים בכל הנוגע במישור שבין החייב לנושים (ראו: **ע"א 7113/06 אביגדור**

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 ג'נח נ' כונס הנכסים הרשמי, ניתן ביום 20.11.18 (פורסם באתרים משפטיים), כאשר
2 בכל הקשור למערכת היחסים שבין הנושים בינם לבין עצמם, הרי בית המשפט פועל על
3 פי הדין חלוקת שוויונית בכפוף להוראות פקודת פשיטת הרגל (הוצאות ודיני הקדימה);
4 אולם לדידי, עמדה שכזו לא מביאה לידי ביטוי את העובדה שדיני היושר הם
5 התשתית הנורמטיבית להפטר חייב מחובותיו, גם אם אין לו די נכסים לפרוע אותם,
6 ועל כן – דיני היושר הם אלו המאפשרים לנו – במקרים המצדיקים זאת – לבחון סטייה
7 מעקרון השוויון ופגיעה במצב החלוקתי של הנושה הפוגע.
8 אל מול פגיעה זו בסטייה מעקרון השוויון, עומדת ההתנהגות חסרת תום הלב
9 שלו, תוך זלזול בקניינם של נושים אחרים.
10
11 59. כלל ידוע הוא שחוסר תום לב ושימוש לרעה בהליכי משפט הם מושג שסתום
12 המאפשרים לבית המשפט ליצוק להם תוכן בכל מקרה לגופו, לפי הנסיבות, ותוך ביצוע
13 האינטרסים הפרטיים והציבוריים המונחים על כפות המאזניים, "חרף כלליותם של
14 המושגים האמורים, ניתן עדיין בהחלט לומר כי ל"שימוש חסר תום לב" בהליך
15 משפטי (ובכלל זה גם בהליכי פשיטת רגל) תיחשב, ככלל: התנהלות בלתי-
16 חוקית, בלתי-מוסרית, לא-ישרה, או לא-הגונה, אשר איננה עולה בקנה אחד
17 עם נורמות ההתנהגות המקובלות בחברה ועם התכלית שזכות הגישה לערכאות
18 נועדה להגשים, בהקשר הקונקרטי שבו מדובר, או נוגדת את "תקנת הציבור".
19 "תקנת הציבור" מגלמת את ערכי המוסר וההגינות בחיי החברה. משמעה הוא:
20 "הערכים, האינטרסים והעקרונות המרכזיים והחיוניים אשר חברה נתונה
21 בזמן נתון מבקשת לקיים, לשמר ולפתח", ואחד מכלליה הוא שלא יצא חוטא
22 נשכר" (ע"א 7092/13 ד.מ. נ' י.מ., ניתן ביום 12.10.15, פורסם באתרים משפטיים),
23 והחלת דוקטרינת הדחיית-החוב גם בהליכי פשיטת הרגל ביחס לנושים לבין עצמם
24 במקרים המצדיקים שימוש בעקרון זה, באה לסייע באותם מקרים של חוסר-צדק של
25 נושה, התנהגות חסרת שאף נוגדת את תקנת הציבור.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 60. אציין במאמר מוסגר שמה שמכונה "צדק חלוקתי" בין נושים בא לידי ביטוי גם
2 במסגרת הצעת חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, כך שעמדה זו משתלבת במארג
3 הכללי, ומגשימה גם את האינטרס הציבורי בכללותו.
- 4 61. אכן, לא בנקל תתאפשר סטייה מעקרון השוויון בנושים בעלי מעמד נשייה זהה,
5 אולם נמצאו מקרים בהם כן נעשה הדבר; כך, למשל, נקבע שאין נושה נדרש להשיב
6 דיווידנד שקיבל ביתר לאור מאמציו ובחלוף הזמן הרב שחלף מאז שקיבל כספים אלו
7 (ראו: ע"א 3760/03 עזר עמרן נ' עו"ד מיכה צמיר, נאמן על נכסי חייב (פ"ד נט(5) 735),
8 וכן ראו את קביעתו של נשיא בית המשפט המחוזי בתל אביב, השופט א' אורנשטיין
9 בהחלטתו מיום 25.2.16 בתיק פש"ר 2196/08 ד.ב. נ' הכונס הרשמי, לפיה ניתן לתגמל
10 נושה שפעל להשאת קופת הנשייה, וזאת תוך סטייה מעקרון השוויון.
- 11 62. הנה כי כן, נמצאים עיגונים לסמכות בית המשפט לסטות מעקרו השוויון, כאשר
12 לצדי עומדת תקנת הציבור והאמור לעיל, ולכך נוסיף גם את עמדת הנאמן ביחס
13 לסמכות הכללית הנתונה לבית המשפט בהתאם להוראות סעיף 178 לפקודת פשיטת
14 הרגל, "למען השלמות בעשיית הצדק" ("סעיף 178 הינו סעיף סל, המקנה לבית
15 המשפט סמכות רחבה ביותר של מעורבות בהליכי פשיטת-רגל - בכפוף כמובן
16 להוראות הפקודה – לרבות מעורבות המתחייבת משיקולי צדק. תכליתו היא להבטיח
17 שבית המשפט לא ימצא עצמו 'חסר סמכות' במקום שהצדק דורש את מעורבותו..."),
18 ראו: ע"א 3756/92 רפאל מנס נ' כונס הנכסים הרשמי, פ"ד מח(4) 121).
- 19 יש כל האמור, אם כן, כדי להצדיק את הסטייה מעקרון השוויון ולפגוע פגיעת-
20 מה בקניינו של הנושה הפוגע, במקרים המתאימים.
- 21 63. פגיעת-מה, משמעה כי את עקרון ההדחיה יש להחיל באופן מידתי ובלתי גורף.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 כך למשל, אם נמצא שנושה-מקצועי מסוים פעל בחוסר תום לב, לא יהיה מקום
2 להדחות את כלל החובות כלפיו, על מנת שלא נימצא מתקנים עוול בעוול.
- 3 64. כאמור כל כוונתי היא לתקן את עיוות ולא להעניש את המעוול, ומשכך –
4 **הדחיית החוב תתייחס אך ורק** לסכום האשראי האחרון בזמן שניתן ללקוח.
- 5 היינו – אם אצל נושה מסוים ניתנו מספר הלוואות בפרקי זמן שונים – כאשר
6 בין לבין ניתנו הלוואות במקומות נוספים, ואז ניתנת שוב נוספת הלוואה אחרונה על
7 ידי הנושה-המקצועי הראשון, ורק לגביה לא עורך הנושה-המקצועי את הבירור לגבי
8 מצבת התחייבויות של החייב ויכולת ההחזר שלו, הדחיית-החוב תחול אך ביחס
9 להלוואה האחרונה.
- 10 65. לסיכומו של עניין יש לומר שקיים עיגון לסטייה מעקרון השוויון בין נושים
11 באותה דרגה, מקום בו קיים חוסר צדק בין הנושים לבין עצמם, בשל התנהגותו הלא-
12 ישרה של אחד מהנושים, או במילים אחרות בהפרת חובת האמון כלפי הנושים
13 האחרים, ולטעמי יש לעשות שימוש בעקרון הדחיית-החוב, והעברת חובו האחרון של
14 הנושה חסר תום-הלב, והעמדתו כאחרון בסדר החלוקה.
- 15 **מן הכלל אל הפרט:**
- 16 66. לחייב ניתן "אשראי ברגע", ואכן, מתברר שהחייב ניצל באופן עצמאי ובאופן
17 נרחב (ובלא פיקוח) את האפשרות ליטול הלוואות ישירות לחשבון הבנק:
18 ביום 17.2.13 קיבל הלוואה ראשונה בסך של 100,000 ₪; ביום 5.3.13 סכום
19 נוסף של 12,700 ₪; ביום 18.4.13 סכום נוסף של 3,000 ₪; ביום 9.5.13 סכום נוסף
20 של 8,000 ₪; ביום 13.5.13 סכום נוסף של 7,000 ₪; ביום 2.6.13 סכום נוסף של 4,400
21 ₪; ביום 17.6.13 סכום נוסף של 5,000 ₪; ביום 26.6.13 סכום נוסף של 6,200 ₪; ביום
22 15.7.13 סכום נוסף של 1,400 ₪ וביום 17.7.13 סכום נוסף של 4,600 ₪.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 67. עיננו רואות; בפרק הזמן הקצר שמחודש פברואר 2013 ועד לחודש יולי 2013,
2 ניתנו לחייב הלוואות בסכום כולל של 152,300 ₪, כאשר בכל אותם חודשים חשבון
3 העו"ש המשיך לצבור יתרה שלילית שאף העמיקה (להלן: "האשראי ברגע").
- 4 "האשראי ברגע" ניתן לחייב, ללא כל בטוחה, וזאת במסגרת שיקולי הבנק. יוער
5 גם שלאורך התקופה, הפקיד החייב לחשבון משכורת צנועה, והחשבון סווג על-ידי
6 הבנק, כחשבון "משכורת פרטי" (על אף שלכאורה היה מדובר בעסק).
- 7 אמנם, די בלחיצת כפתור על מנת לקבל את ההלוואות, אולם אין מתנות חינם,
8 וסכום ההחזר ההלוואות החודשי תפח ועלה עד שעמד בחודש יולי 2013 בסך העולה על
9 12,000 ₪ ובחודש אוגוסט 2013 בסך העולה על 9,500 ₪.
- 10 לאורך 8 החודשים הראשונים של שנת 2013 הפקיד החייב משכורת בסכום
11 ממוצע של פחות מ- 5,000 ₪, ואף על פי שהיו בחשבון תקבולים שונים, הרי התנהלות
12 בחשבון העו"ש הייתה ביתרת חובה תוך העמקת האשראי.
- 13 68. סבורני שבנסיבות אלה כאשר הבנק נותן לחייב הלוואות בסכומים כה גבוהים
14 ומשמעותיים, בפרק זמן קצרצר, כאשר סכומי ההחזר החודשיים עולים ומאמירים
15 לאלפי שקלים, אל מול הכנסה חודשית שאינה גבוהה, המשך מתן אשראי שכזה, ללא
16 כל בטחונות, גם אם הוא חלק ממערך הסיכונים של הבנק, מעורר קשיים.
- 17 69. ולבסוף, כאשר מבקש הבנק ליתן אשראי חדש, תוך שהוא משפר את מצבו שלו
18 באמצעות ערבותה של האם, שאכן שילמה 112,000 ₪ לאורך הזמן, תוך שהבנק מתעלם
19 מנושים קודמים לו בזמן, כאשר יכול היה לעיין בפעולות בחשבון העו"ש ולבדוק מהם
20 אותם החזרים, ולפחות לבחון עם החייב אם הוא יכול לעמוד בהחזר החודשי החדש,
21 אל מול ההתחייבויות הקודמות, כאשר הבנק לא הראה שכך עשה, היינו - לא פעל ולא
22 הראה שפעל לבחון את יכולת ההחזר של הלקוח, ולא בחן את חובותיו האחרים, תוך

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 שהוא מסכן את כספם של הנושים האחרים, ומגלגל לפתחם את הסיכון, הרי התנהלות
2 זו חסרת תום לב היא ביחס לנושים אחרים ואין להתעלם ממנה.
- 3 70. גם לאחר המחזור המשיך הבנק ונתן עוד הלוואה נוספת בסכום של 15,000 ₪
4 לחייב, העמיק את היתרה השלילית בחשבון העו"ש - שוב ללא בטחונות, וללא בחינה
5 האם יוכל לעמוד בתשלום הנוסף, וגם בלא הסבר ענייני שהוא.
- 6 71. בעת הדיון שהתקיים, השיב הבנק בחיוב ביחס לשאלה שהוצבה לפניו על ידי
7 בית המשפט, האם יש לבחון את כושר הפירעון של הלקוח, לרבות ההתחייבויות
8 האחרות שלו עובר למתן האשראי, כאשר נציג הבנק ציין שכושר הפירעון של החייב
9 הוא שיקול עיקרי (ראו עמוד 6 לפרוטוקול), וברי שלבנק קמה החובה לבדוק את יכולת
10 ההחזר של הלקוח, לרבות ביחס להתחייבויות אחרות, ומתברר שלא היא, נהג הוא
11 בחוסר תום-לב ביחס לנושים אחרים, ויש לסטות מעקרון שוויון החלוקתי.
- 12 72. ב"כ הבנק טען במסגרת טענותיו על-פה, כי עצם העמדת ערבה לחוב ההלוואה
13 האחרון, דווקא משפר את מצבם של הנושים האחרים בהליך של פשיטת הרגל, כאשר
14 החוב אליו פוחת (באמצעות התשלומים אותם שילמה הערבה).
15 על פניה ובאופן שטחי, טענת הבנק שובת לב, אולם אין בה כדי לסייע;
- 16 ראשית, העמדת אשראי-חדש, בין אם כמחזור חוב ישן ובין אם כמתן הלוואה
17 חדשה נוספת, והטבת מצבו של הבנק, בדמות אותה ערבה, יש בה כדי להתעלם
18 מהנושים האחרים, ולמעשה משפרת את מצבו של הבנק, ביחס לנושים אחרים,
19 ובמישור הכללי ציבורי – בין הבנק לנושים אחרים – המדובר בחוסר תום לב.
- 20 משל למה הדבר דומה:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

- 1 הוראת סעיף 96 לפקודה, שעניינה ביטול הענקות, קובעת שהענקת נכסי החייב
2 תהא בטלה כלפי הנאמן, אם המעניק נעשה פושט רגל לפני שעברו שנתיים מיום
3 ההענקה.
- 4 הדיבור "נכסים" הוגדר בצורה רחבה ביותר, לרבות ויתור על חוב, או על זכות
5 תביעה (ראו למשל, ע"א 5709/99 זיוה לוינ' נ' גד שילר, עו"ד, פ"ד נה(4) 925), כאשר
6 השופטים ש' לוינ' וא' גרוניס בספרם פשיטת רגל הנ"ל סבורים שיש ליתן למונח
7 "הענקה" תפיסה מופשטת, כאשר יש לשים את הדגש על המשמעות הכלכלית של
8 הפעולה "ולא להתגדר בדקויות פורמליות" (ראו עמוד 322 בספרם האמור), והטעם לכך
9 הוא שלא לשפר את מצבו של נושה אחד אל מול נושים אחרים, משמע גם אם הערבה
10 אינה "הענקה" של נכסי החייב, הרי המשמעות היא אך הטבת מצבו של הבנק.
- 11 זאת ועוד; גם אם "שיפר הבנק את מצב הנושים", הרי אל מול הפגיעה בעקרון
12 השוויון ביחס לנושה-המקצועי, הבנק, לא ייגרם לו נזק כאשר הוא עצמו קיבל כבר חלק
13 מהחוב באמצעות אותה ערבה.
- 14 73. אם כך, עיננו הרואות; מתן ההלוואה החדשה, בצירוף הערבה – אך שיפרה את
15 מצבו של הבנק: מעמדו של הבנק, כנותן-אשראי הוא במעמד בכיר משל נושה אחר,
16 ולבטח בעת מצוקה כלכלית, בה היה נתון החייב בחודש ספטמבר 2013 (עובר למתן
17 ההלוואה החדשה) שכוחותיו לדרוש בטוחה מהחייב כתנאי למתן הלוואה חדשה עולים
18 על אלו של נושה אחר. הבנק דרש, וקיבל, ערבה לחוב, שתשפר את מצבו שלו על פני
19 מצבם של הנושים האחרים. במישור התועלתני הפרטי – יכול והמדובר בדרישה סבירה,
20 אולם במישור הציבורי, במצבו של החייב – המדובר בשיפור מצבו של הבנק על חשבון
21 אחרים, ועל כך ובאנלוגיה לביטול הענקה, וגם אם אין המדובר בהענקה פסולה, וגם
22 אם אין כאן העצמה של חוסר תום-הלב מצד הבנק, הרי הפגיעה המידתית שתיגרם

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

פש"ר 16-03-34802 שמש נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

לפני כבוד השופט עודד מאור

25.2.18

1 לבנק עם הדחיית החוב, וזאת לאחר שהערבה שילמה חלק לא קטן מהחוב, מתיישבת
2 עם תחושת הצדק.

3 74. לאור האמור, ושמצאתי עיגון לסטייה מעקרון השוויון, ובמכלול האיזונים
4 ויישום האמור לעיל אני סבור שהמסקנה היא, שאין מנוס בנסיבות אלה אלא לתקן את
5 העיוות החלוקתי שנגרם כתוצאה מהתנהגות הבנק כלפי הנושים האחרים, ובמצב
6 דברים זה אני מורה כי החוב שמקורו בהלוואה האחרונה של בנק הפועלים, שהוא מלוא
7 סכום תביעתו במקרה דנן, יידחה עד לאחר פירעון החוב ליתר הנושים (הן המקצועיים
8 והן הפרטיים).

9

10

11

12

13

ניתנה היום, י' אדר תשע"ח, 25 פברואר 2018, בהעדר הצדדים.

עודד מאור, שופט

14

15